

Täysistunto

Keskiviikko 26.10.2022 klo 14.00—18.33

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 25 a §:n ja yleisestä asumistuesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta ja 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 233/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskusteluun. Ministeri Sarkkinen ei ainakaan vielä ole paikalla. — Edustaja Lohikoski.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.44 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa puhemies! Pienituloisten tukemisen on oltava prioriteetti energiakriisin keskellä. Ruokaan, liikkumiseen ja muihin perustarpeisiin on yhä vähemmän rahaa, kun sähkölaskut ampaisevat taivasiin. Lämmitysenergian hinnannousun huomioiminen asumistuessa on tehokas täsmätoimi, jollaisia tarvitaan ja joita hallitus on-neksi on myös tehnyt, useitakin, pienituloisten taloudellisen tilanteen parantamiseksi.

Yleisen asumistuen erikseen maksettavia lämmityskustannuksia koskevaa normia sekä omakotitalon hoitomenoja korotettaisiin 57 prosenttia vuonna 2023. Samansuuruinen ko-rotus säädettäisiin asetuksella myös eläkkeensaajan asumistuen lämmitysnormiin. Asu-misnormit ovat laahanneet hintakehityksestä, ja erityisesti pääkaupunkiseudulla asumisen hinta on jo valmiiksi ollut korkealla.

Vaikka asumistuen indeksisidonnaisuus nostaa hyväksyttäviä enimmäisasumismenoja joitain prosentteja, on erinomaista, että hallitus osoittaa lisätukea myös lämmitys- ja hoito-normin korottamiseen. Pienituloiset tarvitsevat jokaisen liikenevän euron, jotta heilläkin on tasa-arvoiset mahdollisuudet asua ja pitää itsensä lämpimänä myös tulevana talvena. Riittävän korkea ja oikein kohdennettu sosiaaliturva, mukaan lukien asumistuki ja sen läm-mitysnormit, suojaavat köyhyyden riskeiltä sekä mahdollistavat hyvän elämän ja yhteis-kunnallisen osallisuuden.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

15.46 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Tämä sisältää joitakin semmoisia asioita, mitä ei osata huomioidakaan, mutta esimerkiksi mahdollistaa kotona asumisen. Ja kun meillä on kotipalveluita ja hoivaa tarjolla yksin asuville ja erityisesti eläkeläisille, jot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2022 vp

ka jo vähän huonompikuntoisia ovat, niin jos ei tätä tukea olisi, olisimme siinä tilanteessa, että meidän laitoshoidon ovien pitäisi olla auki enemmän, jotta vanhukset pystyvät asumaan kotonaan.

No, mikä on sitten kaikkein tärkeintä ja oleellista, on kyllä tässä se huomio ja hallituksen hyvät näkemykset siitä, että näitä lämmitysnormeja on päätetty korottaa 57 prosenttia vuodelle 23, ja se on kyllä merkittävä ja huomioiva, ja sillä mahdollistetaan eläkeläisten mahdollisuudet asua kotona.

Puhemies Matti Vanhanen: Jos puheenvuorolistassa oleville sopii, niin annetaan ministeri Sarkkiselle tähän väliin puheenvuoro. [Päivi Räsänen: Sopii!] — Olkaa hyvä.

15.47 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin pahoittelut eduskunnalle, että myöhästyin. Tuolla menivät nuo aikaisemmat käsittelyt yllättävän nopeaan ja en sitten kerennyt ajoissa paikalle, mutta nyt ollaan täällä.

Arvoisa puhemies! Sitten esittelyyn. Lämmitysenergian hinta on viime aikoina noussut merkittävästi, ja sen arvioidaan kohoavan edelleen. Hallitus vastaa tähän haasteeseen monin eri keinoin. Tämä esitys on yksi osa keinovalikoimaa. Hallitus sopi vuoden 2023 talousarvioneuvotteluissa, että voimakkaasti kohonnutta lämmitysenergian hintaa kompensoidaan pienituloisille korottamalla yleisen asumistuen lämmitysnormia ja omakotitalon hoitonormia 57 prosentilla vuodelle 2023. Eläkkeensaajan asumistukeen vastaava korotus säädetään asetuksella. Esityksen tavoitteena on turvata pienituloisten etuudensaajien maksukykyä voimakkaasti nousevien energian hintojen tilanteessa. Esitys on osa laajempaa elinkustannusten ja energian hinnan nousuun vastaavaa pakettia.

Samalla eläkkeensaajan asumistuesta annettuun lakiin ja yleisestä asumistuesta annettuun lakiin esitetään teknisluontoista tuen maksamista vuokranantajalle koskevaa muutosta. Kyse on sosiaaliturvakeskuksen päättämästä nopeasta toimesta. Tavoitteena on helpottaa asumistukien maksamista suoraan vuokranantajalle vuokranmaksua koskevissa häiriötilanteissa. Tällä suojataan tukea saavan asumista ja ehkäistään vuokratien kasautumista tai pahimmillaan häätötilanteita.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi niiden yhteydessä. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023. Yleisestä asumistuesta annettuun lakiin ehdotettu tukeen oikeuttavia lämmityskustannuksia ja hoitomenoja koskeva muutos olisi voimassa vuoden 2023 loppuun asti.

Yleisen asumistuen lämmitysnormin korottaminen 57 prosentilla vuodelle 2023 lisää yleisen asumistuen menoja arviolta 1,2 miljoonalla eurolla ja omakotitalon hoitonormin vastaava korotus arviolta 1,1 miljoonalla eurolla eli yhteensä noin 2,3 miljoonaa euroa.

Yleistä asumistukea saavia ruokakuntia on yhteensä noin 360 000. Suurin osa tuensaajista asuu vuokralla, ja yleensä lämmitys sisältyy vuokraan. Erikseen lämmityskustannuksista maksaa noin 15 500 ruokakuntaa, ja heidän asumistuessaan otetaan huomioon lämmitysnormi. Omassa omakotitalossaan asuu hieman alle 5 000 tukea saavaa ruokakuntaa. Heidän asumistukiaan määrittäessä sovelletaan omakotitalon hoitonormia.

Yleistä asumistukea saavien todelliset asumismenot ylittävät usein asumistuessa huomioon otettavat enimmäisasumismenot. Lämmitysnormia käyttävistä ruokakunnista noin 80 prosentilla todelliset asumismenot ylittävät asumistuessa huomioon otettavat enim-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2022 vp

mäisasumismenot. Omissa omakotitaloissa asuvista enimmäisasumismenot ylittyvät noin 60 prosentilla tukea saavista ruokakunnista. Näin ollen noin 3 100 ruokakuntaa hyötyy lämmitysnormin korotuksesta ja noin 2 000 ruokakuntaa vastaavasti omakotitalon hoitonormin korotuksesta.

Yleistä asumistukea tarkistetaan asumismenojen muutoksen vuoksi, jos huomioon otettavat asumismenot nousevat vähintään 50 eurolla kuukaudessa. Normien noston vaikutus tuen tarkistukseen riippuu ruokakunnan koosta ja asuinpaikasta. Saatava hyöty tulisi merkittäväälle osalle mainitusta hyötyjien joukosta viiveellä, kun asumistukea tarkistettaisiin vuonna 2023 joko vuositarkistuksessa tai muiden olosuhteiden muutoksen perusteella.

Tukeen tulevan korotuksen määrä on aina tapauskohtainen. Korotus riippuu ruokakunnan koosta, asunnon sijaintikunnasta ja ruokakunnan tuessa huomioon otettavista tuloista. Monia yleisessä asumistuessa huomioon otettavia etuuksia myös korotetaan 1.1.2023 lukien, ja näillä korotuksilla on myös vaikutusta tuen määrään. Esitys onkin syytä nähdä osana laajempaa päätöskokonaisuutta, jolla hallitus vastaa elinkustannusten ja energian hinnan nousuun.

Koska korotus on määräaikainen, vuonna 2024 palataan normaaliin tilanteeseen. Normeja tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksin mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt vastaavasta lämmitysnormien korotuksesta myös eläkkeensaajan asumistukeen. Tämä muutos ei siis sisälly nyt käsiteltävään hallituksen esitykseen, vaan eläkkeensaajan asumistuen lämmitysnormit määritellään erikseen vuosittain annettavassa määräytymisperusteasetuksessa.

Eläkkeensaajan asumistukeen tehtävästä korotuksesta hyötyy arviolta noin 8 800 tuensaajaa. Normien korotus 57 prosentilla nostaa eläkkeensaajan asumistuen kustannuksia noin 4 miljoonaa euroa.

Eläkkeensaajan asumistuen enimmäismäärät ovat vastanneet paremmin todellisia asumismenoja, ja enimmäismäärän ylityksiä on vähemmän kuin yleisessä asumistuessa. Näin ollen myös energian hinnan nousun myötä tapahtuvat asumismenojen korotukset tulevat eläkkeensaajan asumistuessa paremmin huomioon otetuiksi ja katetuiksi.

Eläkkeensaajan asumistuessa tuen tarkistaminen edellyttää melko pientä muutosta huomioon otettavissa asumismenoissa. Tästä johtuen eläkkeensaajan asumistuessa korotusten seurauksena tukia tarkistettaisiin heti 1.1.2023 alkaen. Näin ollen tuensaajat, joilla tuki nousisi, saavat siis korotuksen heti vuodenvaihteessa.

Esitetty asumistuen normien tarkistus on siis rajatulle joukolle kohdistuva mutta tärkeä täsmätoimi, jolla pyritään osaltaan helpottamaan kansalaisten asemaa lämmitysenergian hinnan nousun keskellä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

15.53 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kiitän ministeri Sarkkista perusteellisesta esittelystä, ja kiitos myös tästä esityksestä. Tämä todellakin on erittäin tarpeellinen ja pyrkii turvaamaan nimenomaan pienituloisten etuudensaajien maksukykyä voimakkaasti nousevan energian hinnan tilanteessa. Kyllähän tällä hetkellä monet elävät ahdingossa ja pelossa siitä, millä tavalla mahdollisen kylmän talven yli selvitään, ja sen vuoksi on tärkeää, että hallitus tekee näitä toimia — tämä yksi niistä — joilla tilannetta helpotetaan.

Pidän tätä kokonaisuudessaan kyllä kannatettavana, enkä itse asiassa tästä ole löytänyt mitään moittimisen aihetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

15.54 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Useita yhteydenottoja saaneena, minulta on muutama semmoinen henkilö kysynyt — on perheitä tai yksittäisiä ihmisiä — jolla on sijoitusasuntoja, että jos näissä on sähkölämmitys, niin he ovat pelänneet, että vuokralaiset lähtevät pois kohonneiden sähkön hintojen takia, ja osa on joutunut alentamaan vuokria aika huomattavasti, joilla siihen ehkä on mahdollisuus, mutta jos tämä on jonkun semmoisen hiljan mukaan lähteneen sijoitusasunto, jolla he pyrkivät saamaan vuokratuloja, niin heille tämä saattaa olla paljon kiusallisempi, kun he joutuvat nyt sitten itse sinne sijoittamaan aina vain lisää rahaa.

En ole tähän lakiesitykseen perehtynyt, mutta nyt vain tässä kuulin tästä yleisen asumistuen lämmitysnormista, johon tulee 57 prosentin korotus. Itse mietin semmoista asiaa, että jos on tällä hetkellä esimerkiksi asunto-osakeyhtiö, jossa lämmitys kuuluu siihen asumisen hintaan, niin nyt kun polttoöljyn hinta on noussut huomattavasti ja sähkön hinta on noussut huomattavasti, siellä on varmaan aika monella korotuspaineita vuokratasoon. Jos on semmoinen vuokrasuhde, jossa ei ole tätä asumistuen lämmitysnormia mainittuna, niin miten te huomioitte näiden asuntojen vuokrankorotukset yleisessä asumistuessa? Tämä on se, mitä haluaisin kysyä.

Tämä on aika vaikea asia, kun tosiaan tämä on äkillinen piikki eikä me tiedetä, kauanko tämä kestää, ja näkisin, että näihinkin pitäisi vastata, on se sitten sähkölämmitteinen tai öljylämmitteinen, on siellä tämä lämmitysnormi kirjattuna tai ei ole kirjattuna. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

15.57 Pia Lohikoski vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Otin vielä toisen puheenvuoron, että pääsen kiittämään ministeri Sarkista tästä esityksestä ja sanomaan kiitokseni ääneen myös hänelle.

On erittäin arvokas arvovalinta, että hallitus on päättänyt kohdentaa tukensa erityisesti pienituloisille. Inflaation vaikutukset näkyvät tietenkin kaikissa tuloluokissa, mutta voimakkaaimmin se kurittaa pienituloisia, joilla on jo valmiiksi vaikeaa, ja on oikeudenmukaista ja taloudellista tasa-arvoa lisäävää, että tuki kohdistetaan heille, jotka sitä eniten tarvitsevat. Asumistuki on juuri sellainen tuki. Asumisen hinta on korkea, ja lämmityskulut ovat tulevana talvena korkeita. Vaikka tuossa esityksessä ja sen perusteluissa todetaan, että näitä asumistuen saajia, joita juuri tämä tuen muoto eli lämmityskustannusten korvaamisen nosto koskee, ei ole valtavan suurta määrää verrattuna kokonaisuudessaan kaikkiin asumistuen saajiin, mutta juuri tälle porukalle, joita tämä koskee, tämä tulee erittäin suureen tarpeeseen, koska heillä todella ne lämmityskustannukset kohoavat niin paljon, että ilman tätä tukea olisi varmasti todella tiukka talvi edessä. Onneksi hallituksella on sitten myös näitä muita tukimuotoja, myöskin sitten näitä sähkötukia ja muita tulossa tässä avuksi näille pienituloisille.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

15.59 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Vielä haluaisin ehkä tarkentaa tai laajentaa sitä äsken esittämäni kysymystä. Edustaja Lohikoski tuossa sanoi, että on hyvä, että tämä kohdistuu pienituloisille, mutta kun siellä on joukossa myöskin perheitä, jotka ovat yleisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2022 vp

asumistuen piirissä ja asumismuotoja on erilaisia, on omaa asuntoa ja sitten on vuokra-asuntoa, sitten on rivitaloa ja omakotitaloa, niin millä tavalla nämä tukimuodot saadaan nyt kohdistettua sillä tavalla, että se oikeasti auttaisi myös pienituloista lapsiperhettä, joka asuu esimerkiksi rivitalossa tai omakotitalossa, on heillä sitten öljy- tai sähkölämmitys? Se ei ole helppo asia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

16.00 Pia Lohikoski vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Täytyy nyt, kun viitattiin minuun ja minun puheenvuorooni, vastata tässä edustaja Mäenpäälle, että asumistukihan nimenomaan perustuu ihmisten tuloihin. Kun ihmettelitte, miksi puhuin pienituloisista, niin sitä voivat saada vain pienituloiset: asumistuki on tarkoitettu heille, joiden oma tulotaso ei riitä kattamaan sitä omaa tai vuokra-asuntoa. Se ei katso sitä, asuuko rivitalossa tai omakotitalossa tai kerrostalossa, se on nimenomaan pienituloisille. Siinä on tulorajat, siksi puhuin pienituloisista. Tämä on ihan hyvä muistaa. Meillä on sitten tulossa myös keskituloisille näihin tulevan talven sähkökuluihin muita tukimuotoja, jotka ovat sitten verovähennyksiä ja muita, mutta tässä kyseessä oli asumistuki, ja se on pienituloisille. Siksi mainitsin pienituloiset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.01 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Lohikoski, minä uskon, että me puhutaan samasta asiasta ja meillä on tässä sama tahtotila, että en sillä tavalla halua ottaa osakseni tuommoista tiukkasävyistä knoppailua jollakin. Kyllä minä tiedän, että se kohdistuu pienituloisiin, mutta näissäkin on alueellisia eroja siinä, kuinka suuri se tuki on. Jos asuu Helsingissä vuokralla ja vaikka nyt sitten Etelä-Pohjanmaalla Juvassa vuokralla, niin nämä vuokratasot ovat hyvin erilaiset ja sitä myöten asumistuen määräkin on huomattavasti erilainen, jos siellä saa sitä. Kuitenkin tässä energian ja sähkön hintojen noustessa saatavat ne sähkö- tai lämmityskulut nousta siellä Juvassa huomattavasti enemmän kuin täällä, missä ollaan ehkä kaukolämmön piirissä. Että tällainen pieni tarkennus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Sarkkinen, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

16.02 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Kiitoksia, puhemies! Kiitoksia keskustelusta.

Kuten tuossa mainitsin, tämä on hyvin täsmällinen muutostoimi, josta hyötyvät ne, jotka saavat yleistä asumistukea pienten tulojensa vuoksi ja jotka erikseen maksavat lämmityksestä ja keiden enimmäisasumismenot eivät ole täynnä. Mitä tulee niihin ihmisiin, joista edustaja Mäenpää kysyi, eli niihin ihmisiin, keillä lämmitys sisältyy vuokraan tai jotka eivät ole tämän piirissä, niin jos vuokrat nousevat sen seurauksena, niin se voi vaikuttaa sitten asumistuen määrään asumistuen tarkastuksessa, mikäli enimmäisasumismenot eivät ole täynnä. Eli ikään kuin se normaali vuokrankorotus huomioiden ja asumistuen myötä näillä ihmisillä se voi tulla huomioon otetuksi, mutta se riippuu todella siitä tilanteesta, ovatko ne enimmäisasumismenot täynnä ja miten se vuokra kehittyy. Sen lisäksi moni pienituloisen, varsinkin kaikista pienituloisimmat, voi sitten myös toimeentulotuesta saada

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2022 vp

täydennystä näihin ensisijaisiin etuuksiin ja siten myös katettua niitä vuokramenoja ja lämmitysmenoja.

Todella tämä tuki on hyvin kohdennettu, ja sen lisäksi mainitsin tästä eläkeläisten asumistuen normien muutoksesta, joka ei sinällään sisälly tähän esitykseen mutta liittyy samaan asiaan, ja ajattelen, että se on tärkeää käydä tässä läpi, vaikka se onkin asetuksella annettava eikä siten tule eduskuntaan. Siellä niitä hyötyjiä on itse asiassa enemmän, niin kuin mainitsin, kuin tässä yleisessä asumistuessa, koska monilla eläkkeen- ja asumistuen saajilla ne enimmäisasumisnormit eivät ole täynnä ja eläkeläisiä myös asuu kohtuullisen paljon esimerkiksi tällaisissa omakotitaloissa, missä on erillinen lämmitys. Siinä mielessä on tärkeää huomata, että sekin muutos tässä tapahtuu ja osaltaan sitten auttaa joitain pienituloisia eläkeläisiä, joista monilla se ahdinko on ihan todellinen tällä hetkellä.

Täytyy sanoa, että on erittäin vaikeaa tällaisessa tilanteessa kohdentaa tukia toisaalta täsmällisesti ja toisaalta kattavasti, ja kun kuitenkin nopeasti reagoidaan, niin täytyy pääsääntöisesti käyttää näitä olemassa olevia mekanismeja. Ihmisten ja kotitalouksien tilanne on hyvin erilainen riippuen asunnon lämmitysmuodosta, riippuen siitä henkilökohtaisesta tilanteesta, riippuen sopimusmuodosta, mikä esimerkiksi sähköyhtiön kanssa on. Ei ole ollut helppoa tehdä tätä, eivätkä varmasti ole täydellisiä mitkään nämä meidän tuet, mutta parhaamme olemme yrittäneet etsiäksemme näitä täsmätoimia niihin kaikista hankalimpiin tilanteisiin, ja tässä myös kohta keskustellaan lisätoimista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.